Puheenjohtajan kanslia 11.2.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

HE 207/2024 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Valtiovarainministeriön on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä asiantuntijalausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Verotuottomenetykset suuret, tehokkuus kyseenalainen

Investointihyvityksen piiriin arvioidaan soveltuvan noin 15–30 tiedossa olevaa vähintään 50 miljoonan euron suuruista investointihanketta. Mikäli kaikki näistä hankkeista saisivat investointihyvityksen käyttöönsä, hyvityksen yhteismäärä (yhteisöverokertymää pienentävä määrä) olisi yhteensä noin 0,9–2,3 miljardia euroa. Summaa voidaan pitää massiivisena.

Investointihyvityksen myöntämiseen liittyvän ajallisen takarajan vuoksi voidaan olettaa, että hankkeet, joille hyvitystä haetaan, ovat hallituksen esitystä annettaessa pääosin vähintään selvitys- tai suunnitteluvaiheessa. Näin ollen on todennäköistä, että suurin osa hankkeista olisi toteutunut myös ilman verohyvitystä.

Yhtiön tulisi investointihyvitystä hakiessaan esittää perustelu siitä, miten hyvitys on kannustanut sitä investoinnin tekemiseen tai toteutustavan laajentamiseen tai muuttamiseen. Edellytys on hyvä olla, mutta tämä ei varmista aukottomasti sitä, että hanke tosiasiassa on käynnistynyt verohyvityksen ansiosta.

Yksityiskohtana todettakoon, että esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että yhtiön tulisi investointihyvitystä koskevalla hakemuksellaan osoittaa tämän [kriisi- ja siirtymäpuitteiden] vaatimuksen täyttyminen investointihankkeen kannattavuuslaskelmilla ilman investointihyvitystä ja sen kanssa. Mainita kannattavuuslaskelmista tulisi lisätä myös vaikutusarvioiden kohtaan *”4.2.3 Vaikutukset investointeihin”*, koska muuten ko. kohdasta voi saada käsityksen, että perustelu olisi puhtaasti vapaamuotoinen ja verbaalinen.

Tutkimuskirjallisuuden[1] perusteella voidaan pitää todennäköisenä, että suora tuki olisi toiminut epäsuoraa tukea tehokkaammin.

Korjausehdotuksia esitykseen

Ehdotettu tuki perustuu vain voitollisten sijoitusten tukemiseen, koska sen hyödyntäminen edellyttää verotettavaa voittoa. Konserniavustusjärjestelmän vuoksi yritykselle voi syntyä veronalaista tuloa, vaikka ilman konserniavusta tulos olisi tappiollinen. Esitykseen tulisi siten lisätä rajaus siitä, että hyvitystä ei saisi tehdä elinkeinotoiminnan tuloksi luetusta, konserniavustuslaissa tarkoitetusta konserniavustuksesta. Hyvitystä tulisi voida tehdä elinkeinotoiminnan tulosta, joka ei sisällä tuloksi luettua konserniavustusta. Vastaavanlainen rajaus on sisältynyt lakiin tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoihin perustuvista lisävähennyksistä (*LA 69/2022 vp*).

Investointihyvityksen edellytykseksi tulisi asettaa vahvemmin sosiaalisia kriteerejä, kuten Yhdysvaltojen *Inflation Reduction Act* -lakipaketissa on tehty. IRA-tuen myöntämisedellytykset[2] sisältävät muun muassa vaatimukset reiluista työloista sekä työvoiman uudelleenkoulutuksesta ja kannustimet kohtuuttomasta osingonjaosta pidättäytymiselle.

Teknisesti ei ole estettä sille, että samankaltaisia edellytyksiä sisällyttäisiin investointihyvityksen hakemusprosessiin. Tällaisia edellytyksiä voisivat olla esimerkiksi:

- Työntekijöiden osaamisen vahvistamiseen panostetaan.
- Sitoudutaan irtisanomisten välttämiseen.
- Tukea saavassa yrityksissä on voimassa Suomen työlainsäädännön ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaiset ehdot.
- Kohtuutonta osingonmaksua vältetään.

Jos huomioidaan esityksen tavoitteet investointien houkuttelemisesta, erityisesti ehto kohtuuttoman osingonmaksun välttämisestä voidaan nähdä perusteltuna. Ehto (tai edellä olevan listan mukaisia ehtoja) tulisi sisällyttää esityksen 16–18 §:iin.

Esityksen ydinongelmat voidaan jakaa kahteen:

1) Esitys ei riittävällä tavalla varmista, että hyvitys kohdentuisi hankkeille, jotka eivät toteutuisi ilman hyvitystä.
2) Suora tuki toimisi epäsuoraa tukea tehokkaammin.

---

[1] Kts. esim. Gecher, S. & Heimberger, P.: Do corporate tax cuts boost economic growth? European Economic Review. Volume 147, 8/2022. 2022.
[2] H.R.5376 - Inflation Reduction Act of 2022: Section 4501(a) & Section 13101(b)(7)(A) & Section 13101(b)(8)(A).

Puheenjohtajan kanslia 11.2.2025

Näistä ongelmista seuraa, että potentiaaliset verotuottomenetykset ovat suuret, eikä vastineeksi välttämättä saada yhtään uutta investointihanketta liikkeelle. On ilmeistä, että hallitus ottaa esityksellä suhteellisen suuren riskin julkisen talouden heikentymisen muodossa. Huomioiden nämä haasteet, hallituksen olisi tarkoituksenmukaista peruuttaa koko lakihanke.

Voidaan kuitenkin olettaa, että hallitus ei tässä vaiheessa ole peruuttamassa koko hanketta, joten esitykseen on mahdollista tehdä kolme selkeää korjausta:

1) Hyvityksen edellytyksenä olevaa hankevaihetta tulisi muuttaa eli tuen edellytyksenä tulisi olla, että hankkeen *selvitys- tai suunnitteluvaihe* käynnistyisi vasta hyvityksen hakemisen jälkeen.
2) Hyvityksen saamisen edellytykseksi tulee *asettaa sosiaalisia ehtoja*, vähintään kohtuuttoman osingonmaksun välttämistä koskeva ehto.
3) Esitykseen tulee lisätä rajaus siitä, että hyvitystä *ei saisi tehdä* elinkeinotoiminnan tuloksi luetusta, konserniavustuslaissa tarkoitetusta konserniavustuksesta.

Näiden korjausten käyttöönotto parantaisi esityksen vaikuttavuutta ja hyväksyttävyyttä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry